OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö
Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen

28.11.2018

Perustuslakivaliokunnalle

EUROOPPALAISISTA POLIITTISISTA PUOLUEISTA JA SÄÄTIÖISTÄ ANNETUN ASETUKSEN UUDISTAMINEN (U 94/2018 vp)

Yleistä

Euroopan komissio on syyskuussa 2018 tehnyt ehdotuksen Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta 22 päivänä lokakuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 1141/2014 muuttamisesta henkilötietojen suojaa koskevien sääntöjen rikkomuksiin liittyvän tarkastusmenettelyn osalta Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä. Komission tavoitteena on saada muutokset voimaan ennen Euroopan parlamentin vuoden 2019 vaaleja.

Asetusehdotus liittyy yleisempään tavoitteeseen vapaiden ja turvallisten vaalien turvaamisesta, jota on tarkemmin käsitelty E-kirjeessä E 84/2018 vp. Komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker nosti esiin 12.9.2018 pitämässään unionin tilaa koskevassa puheessaan (State of the Union 2018) tarpeen turvata vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit Euroopassa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää perusteltuna ehdotusta siitä, että asetuksen vastuuviranomaiselle osoitetaan omaa henkilöstöä. Muutos parantaa vastuuviranomaisen toimintaedellytyksiä ja riippumattomuutta.

Valtioneuvosto pitää ymmärrettävänä tavoitetta Euroopan tason poliittisten puolueiden saattamisesta vastuuseen mahdollisten tietosuojalainsäädännön rikkomusten hyödyntämisestä vaalitulokseen vaikuttamisessa. Ehdotuksen taloudellisia seuraamuksia ja niiden yhteensopivuutta tietosuojalainsäädäntöön sisältyvien sanktioiden kanssa on kuitenkin vielä tarkemmin selvitettävä neuvottelujen kuluessa. Ehdotus vaikuttaa tältä osin ongelmalliselta suhteessa niihin vaatimuksiin, joita rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten määräämiselle on EU-oikeudessa ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä asetettu.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Valtioneuvosto kiinnittää yleisesti huomiota vaikutusarvioinnin ja avoimen kuulemisen merkitykseen lainvalmistelussa. Komissio ei ole toteuttanut muutosehdotuksesta vaikutusten arviointia.

Neuvotteluvaihe ja asian eteneminen

Ehdotusta on käsitelty nopealla tahdilla neuvoston yleisten asioiden työryhmässä syksyn aikana. Komissio on pitänyt voimakkaasti esillä muutoksen tärkeyttä ja kiireellisyyttä. Jäsenvaltiot ovat osoittaneet muutokselle hiljaista hyväksyntää. Sanktioita koskevat muutosehdotukset ovat aiheuttaneet kysymyksiä. Muun muassa Suomi, Saksa, Belgia, Italia ja Viro ovat nostaneet esiin oikeudellisia huolia komission ehdotuksesta. Huoliin on vastattu komission vastauspaperilla sekä keskustelulla neuvoston ja komission oikeuspalvelun kanssa, mutta merkittäviä muutoksia komission ehdotukseen ei ole tehty.

Suomi on yrittänyt parantaa sanktioiden oikeusvarmuutta lähettämällä ehdotuksia tekstiä 10 a artiklaa selventäviksi johdantokappaleiksi. Mikään jäsenvaltioista ei ole vastustanut komission ehdotusta muutoin. Neuvoston oikeuspalvelu on säädösehdotusta koskevissa neuvotteluissa pitänyt komission ehdottamaa sanktiomääräystä EU:n primäärioikeuden mukaisena ja katsonut sen heijastavan sanktioihin soveltuvaa viime aikaista EU-tuomioistuimen tulkintakäytäntöä (erit. oikeustapaus Menci). Neuvoston oikeuspalvelu on tosin todennut, että ehdotetun artiklan 10 a suhteellisuusperiaatteen arviointi olisi voitu toteuttaa tyhjentävämminkin. Puheenjohtajamaa Itävalta on ilmoittanut, että se vie ehdotuksen Coreperiin joulukuun alkupuolella tarkoituksenaan saada neuvoston yleisnäkemys hyväksyttyä joulukuun aikana.

EP:n AFCO-valiokunta äänestää esityksestä 6. joulukuuta 2018.